

HAVEHISTORISK SELSKAB

havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Beretning fra Havehistorisk Selskabs udflugt til Sydsjælland lørdag 6. juni 2015.

Programmet for udflugten indeholdt - ud over oplysninger om planter og haver - også plads til supplement af vores kulturhistorisk viden om både Grundtvig (Claras Have og Udby Præstegaard) og om Thorvaldsen (Nysø).

Ca. 40 personer deltog i arrangementet.

Gartneri Toftegaard

Stemningen var god, da vi mødtes på Gartneri Toftegaard. Mange af os faldt straks i købefælden, inden vi af gartner og produktionsleder Anette Wulff fik en engageret fortælling om og rundvisning i gartneriet. Den nuværende virksomhed blev i 1996 igangsat af Lene Tvedegaard. Der blev fra begyndelsen satset på dyrkning og salg af tomater, chili og krydderurter i de tre, gamle og i alt 3500 m² store drivhuse. Der bliver hele tiden afprøvet nye sorter. Et brugerpanel er med til at udvælge de blivende sorter. Indtil nu er ca. 300 tomatsorter blevet afprøvet og ca. 70 dyrkes fortsat. Samtidig er ca. 300 chilisorter blevet afprøvet og ca. 100 dyrkes fortsat.

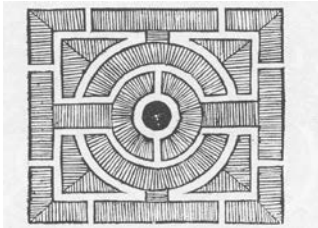
Planterne bliver dyrket uden varme, kunstigt lys eller sprøjtemidler. Der anvendes alene biologisk bekæmpelse. Intentionen er at fremavle robuste planter, der nemt kan klare en omstilling fra gartneriet til vilkårene hos køberne. Der lægges stor vægt på rådgivning af kunderne, også hvis planterne ikke trives hos køber.

Købefælden med mange fristende tilbud

Anette Wulff fortalte engageret både om ideerne bag gartneriet og om de enkelte planter

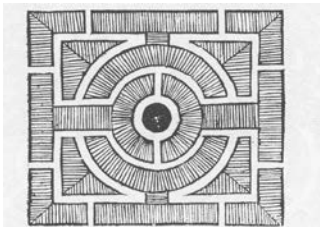

HAVEHISTORISK SELSKAB

havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Frokosten blev indtaget i et af drivhusene, hvor der var opstillet borde og stole til os.

HAVEHISTORISK SELSKAB

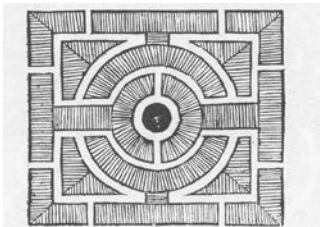
havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Gammel Kjøgegaard og Claras Kirkegaard

På Gammel Kjøgegaard blev vi mødt af endnu en engageret person, nemlig godsejer Collet, der indledte med ihærdigt at dirigere de mange biler på plads mellem træerne foran den gule avlslænge ved hovedbygningen. Derefter fik vi Collets helt personlige opfattelse af, hvordan man passer og vedligeholder en fredet bygning, uanset hvad Kulturstyrelsens medarbejdere siger og mener. (Det kan oplyses, at bygningen umiddelbart så velholdt ud.)

Herefter fik vi en guidet tur rundt i parken med et væld af forskellige rhododendron, både tæt på hovedbygningen og langt inde i skovdelen.

HAVEHISTORISK SELSKAB

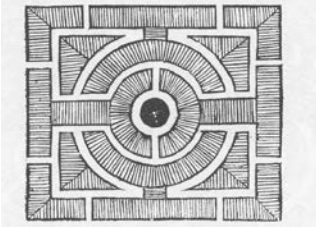
havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Foto: Margrethe Floryan

Dele af parken holdes med slået græs og andet ikke

HAVEHISTORISK SELSKAB

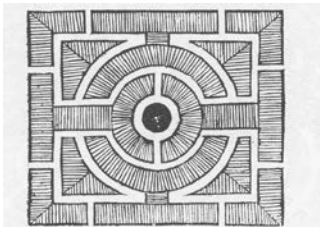
havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Mange private gæster udnytter, at der er offentlige adgang til det meste af parken

Foto: Margrethe Floryan

HAVEHISTORISK SELSKAB

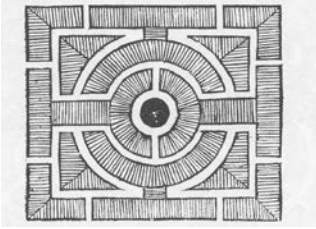
havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Da tiden var knap kørte vi til den nærliggende 'Claras Kirkegaard', som er kirkegård for Gammel Kjøgegaards ejere og nærmest familie. I den centralt placerede krypt ligger bl.a. Grundtvig og hans anden kone. Hun var søster til en af ejerne af Gammel Kjøgegaard. Udenfor krypten ligger Grundtvigs tredje kone! Hun var også var i familie med ejerne af Gamme Kjøgegaard.

Claras Kirkegaard er i 1993 blevet fornyet med bistand af landskabsarkitekt Susanne Guldager. Susanne fortalte sammen med Collet om historien bag anlægget og om de gennemførte ændringer. Kirkegården fremstår i dag enkelt, stilfuldt og harmonisk.

Se evt. mere i Niels Peter Stillings bog fra 2005 'Gammelkjøgegaard: hovedgård, adelsgård, stamhus, legatstiftelse'.

HAVEHISTORISK SELSKAB

havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Udby præstegårdshave - Grundtvigs mindestuer

Fra Gammel Kjøgegaard kørte vi sydpå til Udby Kirke og Udby Præstegård, hvor Grundtvig (1783-1872) er vokset op, og hvor han i 1811-1813 - modvilligt og midt i en personlig krise - vendte tilbage som kapelan for faderen.

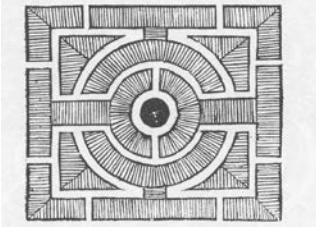
Opholdet på Udby præstegård gjorde et uudsletteligt indtryk på Grundtvig, og han oplevede her en religiøs vækkelse, som fik betydning for resten af hans liv. Samtidig har stedet, herunder haven været inspiration til hans digtning.

Alt dette og meget mere berettede bestyrelsesformand Jes Fabricius Møller om, mens han viste rundt i det små lavloftede mindestuer, hvor Grundtvig havde boet som kapelan. Videre fortalte han om, hvordan det med et årligt budget på kun ca. 50.000 kr. lykkes bestyrelsen at vedligeholde mindestuer, møbler, andre genstande og have samt holde åbent for publikum.

Landskabsarkitekt Charlotte Skibsted har udarbejdet en skitse med forslag til at forøge havens artsrigdom, herunder at supplere med flere blomstrende løgvækster. Men først er der brug for en udtynning af den omkransende træbeplantning. På grund af det begrænsede budget, regner bestyrelsen med selv at udføre disse arbejder.

Mindestuerne ligger til venstre i hjørnet

HAVEHISTORISK SELSKAB

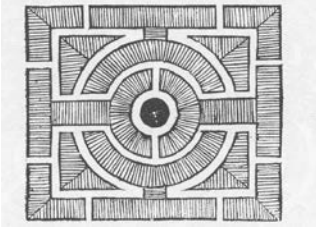
havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Stuerne er små og lavloftede

Bestyrelsesformand Jes Fabricius Møller beretter

HAVEHISTORISK SELSKAB

havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

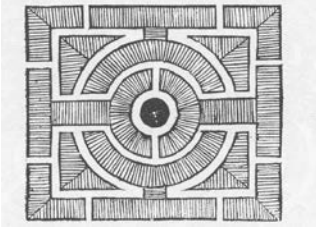

Kæret fandtes også på Grundtvigs tid

Udby Præstegård og Kirke

HAVEHISTORISK SELSKAB

havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Nysø og Thorvaldsen Samling

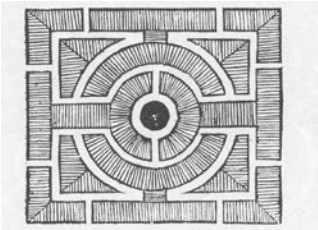
Til sidst samledes vi på Nysø, hvor der i en af sidelængerne er indrettet et museum for Thorvaldsen (1770-1844), som de sidste seks år af sit liv ofte opholdt sig på Nysø sammen med andre af tidens skønånder. Stedet var dengang ejet af baron Henrik Stampe og hustru Christine Stampe, og det var især hende, som tilskyndede kunstnerne til at komme, fx fik hun opført et lille atelier i haven til Thorvaldsen. Atelieret, 'Völunds Værksted' blev indviet af Grundtvig i 1839.

Foto fra hjemmesiden thorvaldsensamlingen.dk

Kai Christiansen fortalte levende om samlingens skulpturer og relieffer, og han formåede at holde opmærksomheden fangen hos de efterhånden trætte gæster.

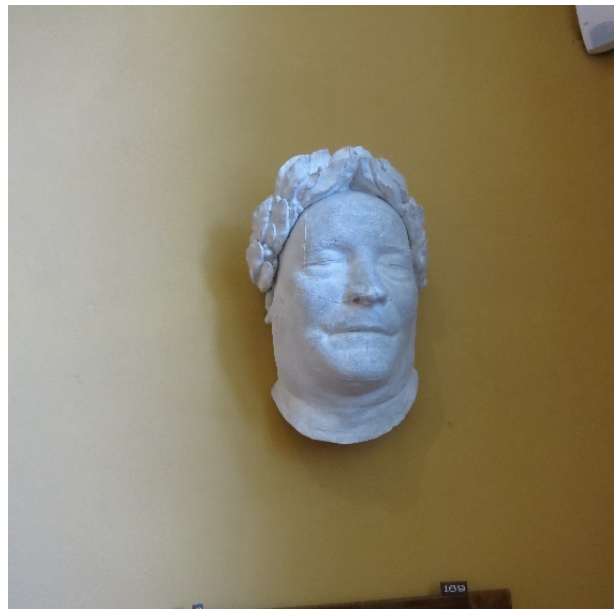

HAVEHISTORISK SELSKAB

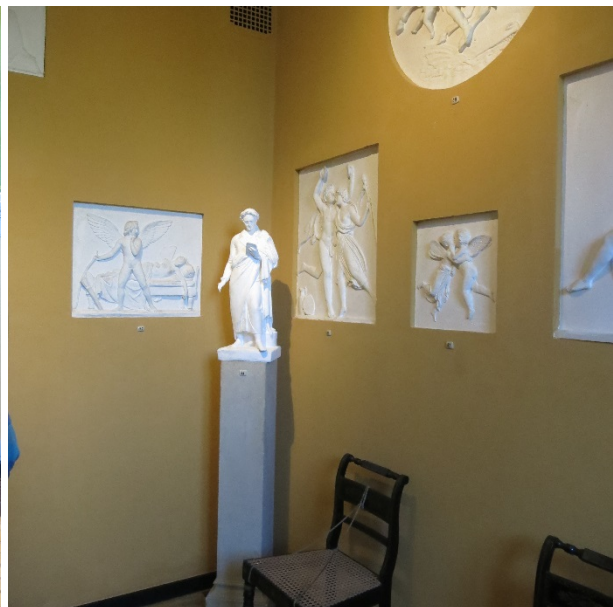
havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

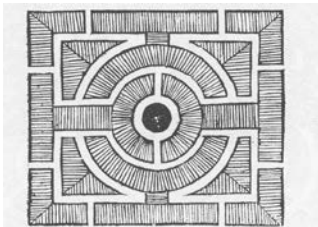

Thorvaldsen

Thorvaldsens dødsmaske

HAVEHISTORISK SELSKAB

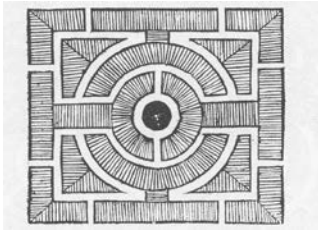
havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Derefter fortsatte Margrethe Floryan, museumsinspektør ved Thorvaldsen-samlingen med at fortælle om Thorvaldsen, hans samtid og hans helt særlige tilknytning til Nysø, inden hun førte os rundt langs haven, og fik fremmalet et indre billede for os af havens tidligere mange blomster og bede.

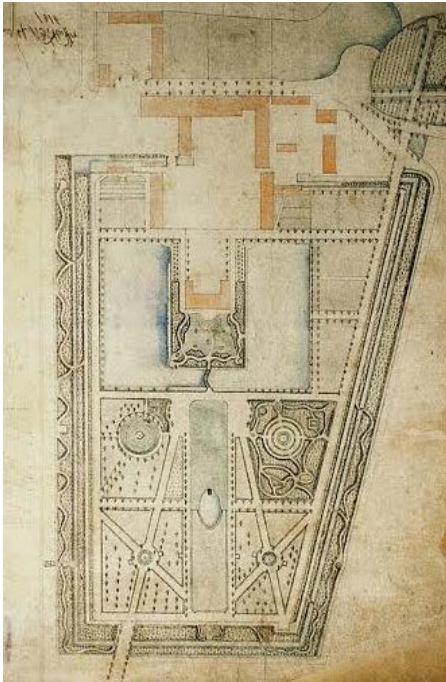
I dag er Nysøs have kraftigt forenklet, men den ydre ramme er den samme, som da haven blev anlagt i begyndelsen af 1670'erne som en af de tidligste barokhaver herhjemme. Trods tidens gang og ændrede haveopfattelser overlevede havens overordnede, oprindelige, symmetriske plan meget længe, herunder de i 1790'erne gennemførte ændringer samt ændringerne i 1877 til 1881, da landskabsgartner Henrik August Flindt (1822-1901) havde opsyn med haven. De sidste ændringer omfattede først og fremmest udformningen af bede og valg af plantemateriale. Men sidst i 1940'erne blev der gennemført så store forenklinger, at det har påvirket havens overordnede struktur.

Haven er beskrevet i flere værker, herunder i Danmarks Havekunst I og II og af Margrethe Floryan i artiklen: 'Sensommer i haven på Nysø' i Dansk Center for Herregårdsforskning's publikation fra 2006, Herregårdenes Indian Summer.

HAVEHISTORISK SELSKAB

havehistoriskselskab@gmail.com
www.havehistoriskselskab.dk

Th.: Landskabsgartner H.A. Flindts plan fra ca. 1880. Tv.: Parken i dag set fra syd

Parken i 1865 set fra hovedbygningen. Maleri af P.C. Skovgaard med Thorvaldsens atelier til venstre. (SMK)